Höyük, Kasım/November 2024, Sayı/Issue: 14; 231-256

TÜRK TARİH KURUMU

HÖYÜK

DOI: 10.37879/hoyuk.2024.2.231
https:/hoyuk.gov.tr
https://dergipark.org.tr/tr/pub/hoyuk

Başvuru tarihi/Submitted: 15.06.2022
Kabul tarihi/Accepted: 17.08.2023

Araştırma Makalesi/Research Article

Aspendos'tan 12. Yüzyıla Tarihlendirilen Bir Depolama Birimi ve Kentin Akdeniz Ticaretindeki Yeri Üzerine Yeni Bulgular

Veli Köse* - Mustafa Bilgin** - İnan Kopçuk*** - Ertan Şehit****

Öz

Araştırma makalesinin konusunu, Antalya ili, Serik ilçesi, Belkıs Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Aspendos Antik Kenti'nde, 2019 ve 2020 yılları arasında Roma Bazilikası'nın Vestibulum bölümünde sürdürülen kazı çalışmalarında açığa çıkartılan bir depolama birimi oluşturmaktadır. V3 kodlamasıyla tanımlanan arkeolojik sektörde gerçekleştirilen kazılarda, bazilikanın son kullanım evresi olduğu düşünülen, MS 12. yüzyıla ait bir mekânla karşılaşılmıştır. Vestibulum'un iç kuzeybatı köşesine bitiştirilerek yapılan bu küçük kare planlı mekân, düzensiz taş bloklarla şekillendirilerek harçla tutturulmuştur. Anıtsal boyutlardaki Roma Bazilikası MS 5. yüzyılda kiliseye çevrilmiş, MS 12. yüzyılda ise Bazilika'nın, en azından Vestibulum'unun içi, ya dinî ya da özel kullanım amaçlı mütevazı teknikte inşa edilmiş bir yaşam alanına dönüştürülmüştür. Çalışmanın hedeflerinden biri, bahsi geçen zaman diliminde, bu tip yalın görünümlü konut alanlarında, depolama şeklinin, fonksiyonun ve bununla bağlantılı saklama koşullarının nasıl bir görünüme sahip olduğunu dayanak noktalarıyla birlikte açıklığa kavuşturabilmektir. Ayrıca, bu özel alanın içinde ele geçirilen ticari amphoralar araştırma kapsamına dâhil edilerek bunlardan en uygun sonucu vereceği düşünülen toplam 10 adet ticari amphora değerlendirilmiştir. Aspendos örneklerinin üç ayrı tip içerisinde sınıflandırılabileceği önerilmektedir. Bu tipler göz önüne alındığında, Aspendos'un söz konusu dönemde Akdeniz'deki ticaret ağının bir parçası olduğu, Myra (Demre) gibi komşu yakın kentlerin yanı sıra başkent Konstantinopolis'i de içine alan deniz aşırı uzak merkezlerle de yakın ilişkiye girdiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aspendos, Roma Bazilikası, Vestibulum, Orta Bizans Dönemi, Depolama, Ticari Amphoralar.

* Prof. Dr., Ankara Üniveritesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE, vkose@ankara.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-9066-5254

** Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Afyon/TÜRKİYE, bilgin@aku.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-9069-9614

*** Arş. Gör., Ankara Üniveritesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE, ikopcuk@ankara.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-9896-0525

**** Öğr. Gör.,Yozgat Bozok Üniversitesi, Boğazlıyan Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Mimari Restorasyon Programı, Yozgat/TÜRKİYE, ertan.sehit@yobu.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-1759-1295

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

A Storage from 12th Century in Aspendos New Findings on the Place of the City in Mediterran Trade

Abstract

The subject of the research article is a storage unit unearthed during the excavations carried out in the Vestibulum of the Roman Basilica in Aspendos (Belkıs) within the province of Antalya. During the excavations carried out in 2019-2020 in a basilica within the archaeological sector defined as V3, a unit from the 12th century AD (the latest phase of the basilica) is discovered. This structure was later attached and formed from irregular stone blocks with mortar in the inner northwest corner of the vestibulum. The monumental Roman Basilica was converted into a church in the 5th century AD. Later in the 12th century AD, the interior of the Vestibulum was converted into a residential space built with a modest technique, either for religious or private purposes. One of the objectives of the study is to clarify the type of storage, function and related preservation conditions in modest residential units of the period. The transport amphorae found in this special area are also included in the research and 10 of them have been selected and classified into three different types. Considering these types, it is understand that Aspendos was part of Mediterranean trade network during the period in question, maintaining close relations not only with nearby cities such as Myra (Demre) but also with distant centers overseas, including the capital Constantinople.

Keywords: Aspendos, Roman Basilica, Vestibulum, Middle Byzantine Period, Storage, Transport Amphora.

Giriş

Pamphylia Bölgesi'nin önde gelen kentlerinden biri olan Aspendos, bugün Antalya ilinin 48 km kuzeydoğusunda, Serik ilçesine bağlı Belkıs Mahallesi sınırları dâhilinde kalmaktadır. Kent, Köprüçay (Eurymedon) Nehri'nin Torosların ardından akarak, Akdeniz'e dökülmeden önce düzlüğe ulaştığı yerde, etrafı dik ve sarp kayalıklarla çevrili bir tepe üzerinde kurulmuştur. Kent yayılımı zamanla *akropolis* eteklerinden itibaren alçak alanlara doğru gelişim göstermiştir.

Kentte daha öncesinde çeşitli yapıların odaklandığı olduğu yüzey araştırmaları, mimari belgelemeler yapılmakla birlikte, kısa süreli çevre düzenlemeleri ve küçük çaplı kazı çalışmaları da söz konusudur[1]. "Aspendos Projesi"nin[2] hâlihazırda sürdürülen kapsamlı arkeolojik çalışmaları ise yüzey araştırması, kazı, belgeleme, konservasyon ve restorasyon uygulamalarını içermektedir. Detaylı çalışma planı, yerleşimin bir parçası olduğu Pamphylia Bölgesi içerisindeki özgün konumunu, bütüncül bakış açısıyla anlamaya yöneliktir. Bu bağlamda, Aspendos'ta ilk kuruluşundan itibaren antik şehircilik uygulamaları ve bununla ilintili mimari yansımaları tespit edip çözümlemenin yanı sıra sosyo-kültürel ve ekonomik açılardan kentin algılanabilmesi ile

1 Adı geçen araştırmalardan en bilineni Michael Ballance tarafından, özellikle Roma Devlet Bazilikası'nın anlaşılmasına yönelik olarak 1956 ve 1992 senelerinde gerçekleştirilmiştir: Ballance 1994, 453-463. Bundan önceki kazı ve çevre düzenleme çalışmaları ise 1990-1991 yıllarında, iki kısa sezon halinde Antalya Müze Müdürlüğü tarafından, Edip Özgür nezaretinde yapılmıştır: Özgür 1993, 251-261.

2 Kazılara; Doğu Düzlüğü, Güney Düzlüğü, Roma Devlet Bazilikası'nın *Vestibulum*u, İki Katlı Dükkân/Stoa Kompleksi, Agora ve Agora Çeşmesi, Anıtsal Kapı civarı ile Domus I adı verilen, Agora'nın batısındaki bir alanda devam edilmiştir. Sıralanan yapılara ek olarak, Eksedra, Kuzey Kilise ile Geç Antik bir hamam veya Zengin Evi şeklinde kodlanan yapıların mimari incelemelerine geçilmiştir. Bu geniş spektrumu kapsayan bulgu dağılımının kronolojik ana hatları ise Geç Kalkolitik'ten Orta Bizans Dönemi (MS 13. yüzyıl başı) sonuna kadar olan süreyi kapsamaktadır. Araştırmalar hakkındaki yayınlar için sırasıyla bk. Köse 2010, 373-394; Köse 2011a, 353-370; Köse 2011b, 142-148; Köse 2012a, 251-267; Köse 2012b, 125-130.

arkeolojik materyal kültürün sistematik bir biçimde incelenerek tanıtılması hedeflenmektedir. Bunun haricinde, kentin özellikle Helenistik Dönem öncesine ilişkin olarak, antik kaynaklarda geçen pasajlar ile nadir de olsa arkeolojik anlamda birkaç Attika kökenli vazo bilinmektedir. Ayrıca en erkeni Klasik Dönem'e giden sikkeler dışında henüz yeterli veriyle desteklenemeyen bu süreci anlamak adına çalışmalar yürütülmüştür. Bir diğer konu ise toplumsal katkı üzerinedir. Aspendos'un geçici dünya kültür mirası listesine giren ya da henüz bu statüde olmayan tüm anıt ve kalıntılarını korumak maksadıyla gündeme getirilen birtakım teorik/uygulamalı alan yönetim ve restorasyon-konservasyon projeleri geliştirilmiştir[3]. Aspendos'taki yakın dönem kazı çalışmalarıyla, yalnızca kent ölçeğinde değil bölgesel anlamda da dikkate değer bilimsel sonuçlara ulaşılmıştır.

Özellikle İki Katlı Dükkânlar/Stoa kompleksinde sürdürülen kazılar, kentin tarihini Geç Kalkolitik -Erken Tunç Çağı'na kadar çekmiştir[4]. Özellikle Agora çevresindeki kazı faaliyetleri, Aspendos'un Helenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'nde çok parlak bir süreç geçirdiğini, kentin MS 6. yüzyıl sonlarına kadar neredeyse kesintisiz bir iskâna tanıklık ettiğini ortaya koymuştur[5]. Ancak dile getirilen son zaman dilimi (MS 7. yüzyıl) ile Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubat'ın saray olarak yeni ekleme ve düzenlemelerle kullandığı; günümüze bütün görkemiyle korunagelen antik tiyatro ile renovasyondan geçerek son hâline kavuşan Selçuklu Köprüsü ve birkaç dönem yapısının tekrar görünür olduğu 13. yüzyıla kadar giden uzun süre hakkındaki bilgilerimiz kısıtlıdır.

Toprak üstünde görünür vaziyette gerek mimarisi gerekse de buna bağlı duvar tekniği/işçiliği izlerinden yüzeysel çıkarımlar neticesinde Erken veya Orta Bizans'a atfedilmesi kuvvetle muhtemel yapıların varlığı azımsanmayacak orandadır. Araştırmaya konu veriler, Aspendos'ta bilgilerimizin kısıtlı olduğu Orta Bizans Dönemi'ni anlamada önemli bir rol oynayacaktır. Bu çağı hazırlayan hemen önceki zaman diliminde, örneğin MS 5. yüzyıl itibarıyla Aspendos'un zengin bir kent olduğu, dahası Hristiyanlığın bölgedeki yayılımında önemli bir istasyon kimliği taşıdığı bilinmektedir. Resmî kilise kayıtlarında ilk/öncü kent anlamına gelen *Primoupolis*[6] adını alan Aspendos, MS 6. yüzyıl coğrafi kaynaklarında varlığını korumaktadır[7]. Aynı zamanda başkenti Side olarak seçilmiş Pamphylia I Piskoposluk Bölgesi'nin önemli bir üyesidir[8]. Ünlü MS 325 Nikaia Konsil'i ile devamında toplanan Ephesos ve Kalkhedon konsillerine doğrudan temsilci gönderdiği kayıtlar arasına girmiştir[9]. Hristiyanlığa ait nihai faaliyetlerden biri de 12. yüzyılda zabıtlara geçtiği takip edilebilen Basileios Aspendion isimli bir piskopostur[10].

3 Antik tiyatrosunun yanı sıra Roma İmparatorluk Dönemi'nin bir mühendislik harikası sayılan su kemerleri de 13/04/2015 senesinde UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne seçilmiştir.

4 Aspendos İki Katlı Dükkânlar/Stoa Kompleksi'ne ait DSS15 numaralı mekânın "A" bölmesinde 2020 sezonunda yapılan kazılar sırasında açığa çıkartılan, temel tabakasıyla eşdeğer yükseltide ve aşağısına doğru devam eden düzensiz bir mimari saptanmıştır. Burada tespit edilen çok sayıda Geç Kalkolitik-Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilebilecek *Black Burnished Ware* grubuna ait keramiğin yanında biri obsidyen diğer ikisi çakmak taşından mamul yonga/dilgi parçaları ayrıca yayıma hazırlanmaktadır.

5 Lanckoroński 1890, 85-124, Taf. XVI-XXVIII; Rott 1908, 57-60; Flemming 1964, 13-14, 101; Foss 1996, IV 3 vd., 19-21; Hellenkemper-Hild 2004, 464-469.

6 Honigmann 1939, 682, 1; Brandt 1992, 173; Hellenkemper-Hild 2004, 465.

7 Meineke 1958, Stephanos von Byzanz, *Ethnika*, 134, 366; Hellenkemper-Hild 2004, 465.

8 Darrouzès 1981, *Notitiae episcopatuum ecclesiae Constantinopolitanae*, I, 187; II, 246; III, 279; IV, 202 vd.

9 Hellenkemper-Hild 2004, 465.

10 Flemming 1964, 101.

Bahse konu son döneme projeksiyon tutan, birçok kullanım evresi saptanan fakat esas işleviyle bir Roma Bazilikası'nın *Vestibulum* kısmında Orta Bizans Devri'ne ait olduğu düşünülen küçük kare planlı bir depolama birimi, çevresinde ait olduğu yapının bazı duvarlarıyla birlikte saptanmıştır. Bu depolama haznesine bağlı ve neredeyse bütünüyle ticari amphoralarla dolu kontekst, detaylı bir biçimde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın öznesi olan bu depolama biriminin, çok evreli bir yapının son kullanım sürecinde hangi amaç ve gereksinim için yapının mevcut konuma yerleştirildiği, mekânsal ölçekte ne tür bir bütünün parçası olduğu, Antik Dönem'deki kullanım şekli ve görünümü, kontekstinde muhafaza edilen amphoraların niteliği, tipleri ve taşımış olabileceği ürünler hakkındaki hipotezler açıklığa kavuşturulacaktır. Amphoralardan meydana gelen arkeolojik materyalin *in situ* konumları, duruş pozisyonları haznenin işlevi çerçevesinde değerlendirilecek, varsa başka bir kent veya bölge ile sürdürülen ticaretin izleri takip edilmeye çalışılacaktır.

Depolama Birimi: Buluntu Yeri ve Kazısı

Çalışmanın konusu olan depolama birimi Aspendos Agorası'nın doğu kenarı boyunca uzanan 27x105 m ölçülerindeki Roma Bazilikası'nın giriş holü şeklinde tanımlanan *Vestibulum* bölümündeki kazılarda ortaya çıkarılmıştır (Resim 1). Pamphylia Bölgesi'nin diğer kentlerindeki Roma Dönemi akültürasyon dinamiği ve süreci incelendiğinde, Aspendos'taki bu yapının, Roma'ya özgü karakteri/formuyla, diğerlerinden ayrıldığı anlaşılmaktadır. Kent Roma'da ve Roma nüfuzunun etkin olduğu Ephesos ve Aphrodisias gibi kentlerden örneklerini bildiğimiz Devlet Bazilikası[11] binalarının bir benzeri olarak, bilinçli bir tercihle olasılıkla MS 1. yüzyılda buraya inşa edilmiştir[12].

Hemen hemen bir kare plan arz eden *Vestibulum* (25,95x19,90) ise zeminden itibaren yaklaşık 20 m yüksekliğe kadar korunagelmiş olup, neredeyse bugün herhangi bir iz kalmayan ahşap strüktürü dışında halen ayaktadır (Resim 2). Geniş kemerli girişi, büyük pencereleri ve en şaşalı döneminde heykellerle süslendiğini bildiğimiz nişleriyle etkileyici bir görünüme sahip olmalıydı[13]. Çeşitli hukuki işlemlerin gerçekleştiği, alınan kararların deklare edildiği bu *Vestibulum* şeref holü aynı zamanda *tribunal* bir yapılanmayı da içeriyor olmalıydı[14]. *Vestibulum* ile beraber Bazi-

11 Roma Bazilikaları hakkında genel olarak bk.-krş. Vitruvius, *De architectura*, V, I, 4; Müller 1937, 250-261; Crema, 1959, 167-171, 370-375, 515-521; Fletcher 1963, 163 vd.; Boëthius-Ward-Perkins 1970, 127-131; Ohr 1975, 113-127; Sear 1982, 31 vd.; MacDonald 1986, 111 vd.; Nünnerich-Asmus 1994, b.a.; Ginouvès 1994, 207-216; Gros 1994, 612-616; Gros 1996, 235-261; Welch 2003, 5-34; Cavalier vd. 2012, b.a.

12 İlk belgeleme çalışmaları 1890 yılında K. G. von Lanckoroński ve ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir. Detaylı cephe ve kesit çizimleriyle birlikte muntazam bir tanım yapılmıştır. 1955'te benzer yapılar üzerine araştırmalarda bulunan J. W Perkins kenti ziyaret ederek Bazilikayı incelemiştir. Perkins'in önerisiyle ilki 1956 ikincisi ise 1992 senelerinde olmak üzere M. Ballance, yapı hakkında en kapsamlı araştırma raporunu yayımlamıştır. Bazilika civarında veya yapıya ait ögeler üzerinde sırasıyla 1958'de H. Cüppers, 1970'te ise H. Lauter değerlendirmelerde bulunmuş, çalışmalarını makaleler hâlinde neşretmişlerdir (Lanckoroński 1890, 96-98, Fig. 75-76; Ward-Perkins 1958, 137-194; Cüppers 1961, 25-35; Lauter 1970, 77-101; Ballance 1994, 453-464). Aspendos Projesi çerçevesinde bu yapının *Vestibulum* kısmında kazılar sürdürülürken aynı zamanda rölöve, restitüsyona yönelik mimari belgeleme çalışmaları yürütülmüştür. Diğer ögeleriyle birlikte anıtsal bina ile ilgili yayın çalışması hazırlık aşamasında olup, burada sadece konu gereği ilgili depolama birimi ele alınmıştır.

13 Ballance 1994, 455 vd. *Aphrodisias*: Stinson 2008, 79-106; Stinson 2016, b.a.; *Ephesos*: Fossel-Peschl 1982, b.a.; *Magnesia ad Maeandrum*: Öztaner 2006, 123-151; Öztaner 2012, 167-187; *Nysa ad Maeandrum*: Öztaner 2016, 311-320; *Kaunos*: Öztaner-Çizmeli-Öğün 2017, 315-325; *Kremna*: Mitchell 1995, 59, 67 vd.

14 Ballance 1994, 456.

likanın kullanım gördüğü dönemdeki işlevinin, evrelerinin ve temelden çatıya uzanan mimari yapısının daha iyi anlaşılması için burada kazı çalışmalarına başlanmıştır.

Vestibulum'da 2014, 2015 ve 2016 yıllarında ilk *Vestibulum 1 (V1)*[15] ve *Vestibulum 2 (V2)*[16] genişletme çalışmaları yapılmıştır. 2019 yılında ise *V2*'nin kuzeyinde, yapının kuzeybatı iç köşe kenarına tekabül eden alanda yeni bir karelaja başlanmıştır. Söz konusu alandaki üçüncü kazı sektörüne geçildiğinden, kodlama *Vestibulum 3 (V3)* şeklinde kayıtlara girmiştir (Resim 3). Araştırma makalesine konu edinilen depolama birimi, *V3* karelajı sınırları içerisinde olup, bu alanın kazısı 2020 sezonu bitiminde sonlandırılmıştır.

V1 ve *V2* açmalarının kuzey doğrultusunda ve *Vestibulum*'un kuzeybatı iç köşesinde yer alan *V3*'e ait kazılar, 2019-2020 yıllarındaki çalışmalar sonucunda tamamlanmıştır. *Vestibulum*'un kuzeybatı kenarına 7x5 m ölçülerinde yeni bir kazı sektörü açılarak, çevre düzenleme ve dijital belgeleme çalışmaları da eş güdümlü olarak sürdürülmüştür. Buradaki derinleşme sonunda, spesifik noktada gerçekleştirilen bir sondajdan 19 depozit seviye kazılmıştır (Resim 7). Dikkatli incelemelerle birlikte saptanabilen toplam 7 tabaka söz konusudur. Karelajın güney ve doğu kenarları, yüzeyden itibaren belirginleşen duvar uzantılarını içine alacak şekilde sınırlandırılmıştır. Yapılan kazı çalışmalrında, açmanın doğu sınırını belirleyen, harç ile birbirine tutturulmuş küçük boyutlu taşlarla örülü duvar ve bu duvar da yer alan 1 m genişliğinde bir kapı açıklığı tespit edilmiştir. Bu noktada, hemen hemen kazılan her depozitte irili ufaklı, üzerinde yer yer boya izlerinin bulunduğu ve zırhlı bir heykele ait olduğu sonradan tespit edilen parçalar ele geçmiştir. Çok geçmeden, sektörün güney sınırını oluşturan ve yukarıda özelliklerinden söz edilmiş olan geç dönem duvarının içine devşirme malzeme olarak konulan, harç ile tutturulmuş, üç ana parçadan meydana gelen zırhlı bir erkeğe, olasılıkla Traianus'a ait bir imparator heykeli veya yüksek kabartmaya rastlanılmıştır[17].

Kazılarda batı kesit sınırına zemin seviyesinde yaklaşıldığında, döşemeyi andıran blok sıralarıyla karşılaşılmıştır. Ancak, Bazilika yapısının altında var olan eski bir yapının kalıntıları olduğu düşünülen bu döşeme benzeri oluşumun altında yapılan küçük bir sondajda ise Helenistik Dö-

15 2014 sezonunda *Vestibulum*'un güneybatı köşesinde 10x5 m ebatlarında açılmış olan bu sektör *V1*, zaman içerisinde doğu ve kuzey kenarı boyunca genişletilmiştir. *V1* kazılarında depolama birimi ile ilişkili dikkate değer sonuçlarla karşılaşılmıştır. Özellikle açmaların doğu kenarlarında *V3* açmasında da görülen geç dönem duvarları ile karşılaşılmıştır. Duvarlarda devşirme olarak kullanılan heykel parçalarının dışında moloz taşlardan kötü sıva ile tutturulmuş duvarlar nedeniyle kötü durumda korunmuştur. Ele geçmiş olan keramik bulgular üzerinde yapılan gözlemler, bu duvarların inşa tarihiğinin MS 11-12. yüzyıllarda olduğuna işaret etmiştir.

16 *Vestibulum*'un güneybatısındaki kazılar 2016 senesinde *V2* açmasında gerçekleştirilmiştir. Yüzeyden taban seviyesine ulaşılana dek toplam da 21 depozit seviye inilmiş olup 6 tabaka ayrıştırılmıştır. *Vestibulum*'un batı orta duvarının önündeki karelajda, *V1*'de saptananlardan çok farklı olmayan ve düzensiz devşirme taş dizilerinden oluşturulmuş duvar sıraları tespit edilmiştir. Yine duvar bünyesinde kullanıldığı sabit olan heykel fragmanları gözlemlenmiştir. Sektörü *V1*'den ayıran güney duvarı önünde, Orta Bizans Dönemi sonlarına tarihlenebilecek bir başka güney-kuzey doğrultulu duvar uzantısı açığa çıkartılmıştır. Bu duvarın doğu ön yüzünde, yüzeyden tabana doğru hemen her seviyede tuğla ve kiremit parçaları, tabana yakın seviyelerde ise künk parçaları ele geçmiştir. Keramikler arasında ince ve kalın cidarlı sırlı kaplara ilaveten, ince *Sgraffito I* ile *Zeuxippus* grubu örnekler bu mekânı MS 12. yüzyıl sonu ile 13 yüzyıl başlarına tarihlemektedir. Megaw 1968, 67-88, Pl. 14-21; Böhlendorf-Arslan 2004, 121-134, Taf. 51, 51, 176.

17 Bu kazılarda bulunan Traianus heykeli ile ilgili bir çalışma yapılmakta olup heykel daha detaylı olarak o çalışmada değerlendirilecektir.

nem'e tarihlenen 1 adet Aspendos kent sikkesi bulunmuştur. Sondajda son depozitlerde ayrıca konsantrik daire boyalı Erken Geometrik Dönem amorf keramik parçaları tespit edilmiştir.

Vestibulum'un kuzeybatı köşesinden güneydoğu eksenine doğru diagonal bir hat izlenerek tesviyeleme usulüyle seviye inilen kazılarda, *top soil* düzleminden 39 cm kotunda, *Vestibulum*'un kuzeybatı iç köşesine bitiştirilerek inşa edilmiş bir depolama birimine ait duvarların ilk üst katmanlarına ulaşılmıştır. Karelajın kuzeybatı köşesinde, *Vestibulum*'un kuzey iç duvarına bitiştirilmiş şekilde, 4 m^2lik kare planlı bu özel birimin duvarları, yüzeyi düzleştirilmiş yerel taşlar, kondisyonu düşük kireçtaşı ve konglomera bloklar yardımıyla örülmüştür (Resim 4-5). Duvarın bilhassa üst ve iç taraflarda yer yer yatay ya da dikey doğrultuda yerleştirilmiş tuğla malzeme de görülmektedir.

Depozit 2-5 seviyeleri ile Tabaka 2-3 katmanları arasında tespit edilmiş olan depolama biriminin[18] dış duvar bloklarının, alt seviyelere göre daha kaliteli ve düzgün kesilmiş bloklardan örüldüğü gözlemlenmiştir. Haznenin içerisindeki itinayla sürdürülen kazılarda, Tabaka 3 ve Depozit 4 seviyelerinden hiç olmadığı kadar yoğun ticari amphora parçalarıyla karşılaşılmıştır (Resim 6, 8-9). Kazılar bahsi geçen 3. Tabaka içerisinde sonlandırılmış, bu bölmede tümüne yakını büyük ebatlı ticari amphoralardan oluşan ve birçoğu birleştirilebilen çok sayıda keramik fragmanı bulunmuştur.

Depolama biriminin içi tümüyle topraktan arındırıldıktan sonra tabanının kare formlu yalıtkan pişmiş toprak tuğlalarla döşeli olduğu görülmüştür. Ulaşılan hazne derinliği 101 cm olarak ölçülmüştür (Resim 7). Derinlik verisinin de eklenmesiyle depolama biriminin, 200x200x100 cm boyutlarında, bir hacme sahip olduğu hesaplanmıştır. Ancak duvarların orijinal yükseklikleri biraz daha fazla olmalıydı. Keza kazılar duvarların üst kısımlarının tahrip olduğunu ve bir düzlem oluşturmadığını göstermiştir. Bu taban izolasyonu, yalnızca zeminde değil, iç duvarlarda da belli kısımlarda korunagelen hidrolik beyaz sıvalarla desteklenmiştir. Burada sağlam halleriyle, olasılıkla belli bir duruş pozisyonuyla muhafaza edilen ticari amphoralar; içlerinde taşıdıkları ürünü uzun süre taze tutması amacıyla, soğuk su veya olasılıkla peyderpey takviyesi sağlanan belki de buz kalıplarıyla dolu bir su haznesi içinde bekletiliyor olmalıydı.

Depolama Birimi: Buluntular

Vestibulum'un *V3* açmasında tespit edilen depolama biriminde öncelikle ticari amphoralar bulunmuştur. Bu amphoralar arasında, tanımlanabilen ve kondisyonu iyi olan 10 adet örnek dikkate alındığında, üç ana tipin ön plana çıktığı görülmektedir (Kat. No. 1-10; Resim 8-9). Buluntuların tamamı, dikdörtgen planlı havuz formundaki depolama biriminin tabanı üstünde ortaya çıkartılan kontekste aittir.

18 Vestibulum'un kuzeybatı köşesindeki Özel Depolama Birimi, kazı çalışmaları esnasında kayıtlara "Kare Planlı Mekân" tanımıyla geçmiştir. Devamında ise bu birime ait haznenin içerisi ve yakın çevresinden toplanan arkeolojik materyal ayrı bir locus olarak kaydedilmiştir. Tabakalardaki toprak yapısı ve içeriği şu şekildedir: *Layer/Tabaka 2*: Depozit 2 seviyesinden Depozit 4 seviyesine kadardır ve toprak harçlı ve açık renktedir. *Layer/Tabaka 3*: Depozit 4 ve Depozit 5 seviyeleriyle adlandırılan bu tabaka, *Layer* 2' ye oranla daha koyu renkli ve killi bir yapıya sahiptir. Oldukça nemli ve gevşek yapıdaki toprakta çok yoğun tüme yakın amphora parçaları ele geçmiştir. Yapılan kazılarda açığa çıkartılan buluntular arasında Keramik çok fazla yoğunlukta olmakla birlikte, az sayıda da olsa metal obje, deniz kabuğu, harç, cam, kemik, çivi, kömür ve karbonlaşmış bitki taneleri bulunmuştur. Keramik buluntularını istisnasız amphora parçaları oluşturmaktadır. Bunlar tüme yakın ve fragmanlar halinde ele geçmiştir.

Amphoralar

Tip 1

Aspendos buluntuları içinde Tip 1 başlığı altında değerlendirilen Kat. No. 1-5 (Resim 8: 1-5), 12. yüzyıla tarihlendirilen *Günsenin Tip VII*'ye ait amphoralarla ilişkilidir[19]. Bu tipin hafifçe alta doğru daralan ağız kenarından fazla belirgin olmayan bir dirsekle iç bükey profilli dar ve uzun boyun bölümüne geçilir. Düşük omuzlu, alta doğru daralan uzun gövdeli, yuvarlatılmış dar bir diple profil tamamlanır. Ağız kenarından çıkarak yanlara doğru genişleyen oval kesitli karşılıklı iki dikey kulp, omuz bölümüne bağlanır. Formun en karakteristik özelliklerinden biri gövdenin üst ve alt bölümüne yapılan derin yivlerdir. Tip 1 başlığı altında değerlendirilen buluntuların hamur ve astarları ortak özellikler taşımaktadır. Tüm örneklerin kırmızımsı sarı hamurları kireç, mika ve mineral katkılı olup ince kumlu ve sık dokuludur. Hamurun fırınlamayla ilişkili oldukça sert bir yapısı vardır. Dış yüzeylerine fazla kalın olmayan, sulandırılmış ince bir astar uygulanmıştır. Astar renkleri genellikle hamur renginde olup kırmızımsı sarıdır. Sadece Kat. No. 5'in astarı pembedir. Yüzeyleri astarın ince yapısına bağlı olarak mat ve pürüzlüdür. Kat. No.3'ün boynu üzerine kazımayla üç başlı ters bir yaba (graffiti) yapılmıştır. Demre-Myra Aziz Nikolas Kilisesi kazılarında bu tipe ait benzer örnekler; tabaka verileri referans gösterilerek 11. yüzyıl sonu-12. yüzyıla tarihlendirilmiştir[20]. Aspendos örneğinin tipolojik olarak en yakın benzeri İstanbul Saraçhane buluntuları arasında vardır. J. Hayes tarafından Tip 65 başlığı altında değerlendirilen söz konusu amphoralar, 1150-1175 yıllarına tarihlendirilen bir kontekstle ilişkilendirilmiştir[21]. Tip 1'in buluntu konteksti ile diğer merkezlerdeki benzerlerinin tarihlendirme önerileri de dikkate alındığında, 12. yüzyılın ikinci yarısında üretilerek Akdeniz pazarındaki sirkülasyona dâhil olduğu anlaşılmaktadır.

Tip 1a

Tek örnekle temsil edilen Tip 1a, literatürde *Günsenin Tip VII* başlığı altında değerlendirilmiştir[22] (Kat. No. 6; Resim 8: 6). Bu başlık altında incelenen örnekler, tipolojik olarak Tip 1 ile benzer özelliklere sahiptir. Ancak, Tip 1a'nın boyun bölümü yok denecek kadar kısa olup ağız kenarından omuz bölümüne geçiş sadece iç bükey bir profille sağlanmıştır. Tip 1a'nın hamuru, Tip 1'de olduğu gibi kırmızımsı sarı olup kireç, mika, mineral katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. İnce astarı, hamuruyla aynı renkte mat ve pürüzlüdür. Omzu üzerine, kazımayla grafiti, sağ kulpu üzerine ise yine kazımayla "X" işareti yapılmıştır. Bu grafitiler tek harf olduğu gibi birden fazla harf veya ligatür şeklinde kullanılabilmektedir. Grafitilerin amacı taşınan malzemenin içeriği, hacmi ve ağırlığıyla ilişkilendirilmiştir[23]. Bu tipin benzer bir örneği, Demre-Myra Aziz Nikolas Kilisesi kazılarındaki tabaka verileri referans gösterilerek 11. yüzyıl sonu ve/veya 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir[24]. Tip 1a'nın tipolojik olarak yakın bir benzeri, İstanbul

19 Günsenin 2018, 110, Fig. 18. N. Günsenin'in tipolojisini adlandırdığı ticari amphoralar, aynı zamanda Ganos Amphoraları olarak bilinmektedir. Doğu Trakya'da, Tekirdağ ili sınırları içerisindeki Gaziköy/Ganos ile Hoşköy arasında kalan atölyelerde üretim yapıldığı tespit edilmiştir: Günsenin 1990, b.a. Ayrıca bk. Barnea 1967, 229-276; Hayes 1992, 74, Fig. 26, 6, 9; Çaylak-Türker 2009, 92-93, 98, 179-180, 189-190.

20 Çaylak Türker 2009, 92.

21 Hayes 1992, 76.

22 Günsenin 2018, 110, Fig. 18-19.

23 Collins 2012, 113-115; Zmaić-Kralj 2017, 55.

24 Çaylak Türker 2009, 92, 98, Çiz. 178.

Saraçhane buluntuları arasında olup söz konusu amphora, J. Hayes tarafından *Type 63* başlığı altında değerlendirilerek, 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir[25]. Tip 1a'nın buluntu konteksti ile diğer merkezlerindeki veriler dikkate alındığında, Aspendos örneğinin de 12. yüzyılın ikinci yarısında üretildiği anlaşılmaktadır.

Tip 2

Tip 2 başlığı altında değerlendirilen Kat. No. 7-9 (Resim 9: 7-9), dışa çekik ağız kenarlı, yuvarlatılmış dudaklı, alta doğru daralan uzun, ters konik boyunlu, geniş ve düşük omuzludur. Buluntuların gövde ve dip bölümleri eksiktir. Ancak benzer örnekleri dikkate alındığında, gövdesi alta doğru daralan armudi formda olup dip bölümü dar ve yuvarlatılmış profilli olmalıdır[26]. Gövdesi üzerinde sık yivler, bu tip amphoralar için karakteristik bir özelliktir. Ağız kenarı ve boyundan yükselerek çıkan yüksek dikey kulpları omuz üzerine oturmaktadır. Tip 2 formundaki amphoraları *Günsenin Tip III* başlığı altında değerlendiren N. Günsenin, üretim aralığı için 12. yüzyıl ile 13. yüzyılın başlarını önermiştir[27].

Aspendos örneklerinin hamurları kendi içinde homojen bir özelliğe sahiptir. Kırmızının tonlarındaki ince kumlu, sık dokulu, sert yapılı hamurların, kireç, mika ve mineral katkıları dışındaki en karakteristik özelliği saman katkısıdır. Örneklerin tamamının yüzeyi sulandırılmış ince astarla kaplanmıştır. Kat. No. 7 ve 8'in astarı çok soluk kahverengi Kat. No. 9'un ise pembedir. Yüzeylerinde, hamura katkı maddesi olarak eklenen samanların fırınlama sırasında, ısıya bağlı yanmasıyla ilişkili boşluklar hemen dikkati çekmektedir. Bu sebeple, astarın ince olmasına ek olarak söz konusu boşluklar pürüzlü bir yüzey oluşturmuştur. Kat. No.8'in boynunun bir yüzünde kazımayla grafiti, diğer yüzünde ise kırmızı boyayla ☩ işareti yapılmıştır. J. Hayes Saraçhane'de tespit edilen benzer örnekleri *Tip 61* başlığı altında incelemiş olup Romanya-Dinogetia, Boiotia, Paphos, Kythera ve Atina Agorası gibi merkezlerdeki örnekleri işaret ederek karşılaştırma yapmıştır[28]. Diğer buluntu merkezlerinde tespit edilen *Günsenin Tip III*'e ait amphoralar ise 12. ve 13. yüzyıla tarihlendirilmiştir[29]. Aspendos örneklerinin, buluntu konteksti ve diğer merkezlerdeki tarihlendirme önerileri dikkate alındığında, 12. yüzyılın ikinci yarısına ait olduğu anlaşılmaktadır.

Tip 3

Tip 3 başlığı altında incelenen Kat. No. 10, ağız kenarı, omuz ve kulp parçası olarak ele geçmiştir. Literatürde *Günsenin Tip V* başlığı altında gruplanan bu tip amphoralar, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, çok kısa boyunlu ve geniş omuzludur[30]. Karşılıklı yerleştirilen oluklu iki kulp, ağız kenarından dik bir şekilde yükselerek omuza bağlanmaktadır. Omuz üzerine birbirini takip eden sık yivler yapılmıştır. Gövde ve dip bölümü eksiktir. Ancak benzer örnekleri dikkate alındığında, alta doğru daralan konik gövdeli, yuvarlatılmış dar dipli olduğu anlaşılmaktadır.

25 Hayes 1992, 74, 76, Fig. 26, 3.

26 Hayes 1992, 74, 10; Günsenin 2018, 102, Fig. 9.

27 Günsenin 2018, 100-102. Diğer örnekler için bk. Mimaroğlu 2013, 113-227, Kat. No. 60; Waksman vd. 2018, 113, fig. 1, BZY 806, BZN 319-322; Aslan-Orhan 2018, 105, fig. 7c.

28 Hayes 1992, 76, Fig. 26, 10-11.

29 Mimaroğlu 2013, 122-124, dipnot 224 (12-13. yüzyıl); Waksman vd. 2018, 1116 (12-13. yüzyıl); Aslan-Orhan 2018, 105 (MS 1300).

30 Günsenin 2018, 108-109, Fig. 16.

Kat. No. 10 kireç, mika, mineral ve yoğun taşçık katkılı kırmızımsı sarı hamura sahiptir. Bu hamur ince kumlu, sık dokulu ve sert bir yapıya sahiptir (Resim 9: 10). Hamur rengindeki sulandırılmış ince astarlı yüzeyi mat ve pürüzlüdür. Günsenin tipolojisi içinde fazla örnekle temsil edilmeyen Tip 3 formundaki amphoraların üretimi için 13 yüzyıl önerilmektedir[31]. Kat. No. 10, buluntu konteksti ve karşılaştırma örneği dikkate alındığında 12. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir.

Analiz ve Sonuç

Kazılar sırasında Geometrik Dönem'den MS 13. yüzyıl başlarına kadar belli aralıklarla da olsa kullanım izleri ortaya konan *V3*, çalışmanın konusunu oluşturan depolama birimi ile ilgili de önemli sonuçlara ulaşmamızı sağlamıştır. Öncelikle buluntular yardımıyla yapının MS 12. yüzyıl ortası ve ikinci yarısına tarihlenmesi, *Vestibulum*'daki bu geç dönem yapılaşmasının da kesin tarihini sunmaktadır. Depolama birimi, halen dinî fonksiyonu devam eden kiliseye bağlı yaşam alanının olasılıkla bir parçasıydı. Bu bağlamda üretilen ticari veya temel gıda malzemelerinden bir grubu saklamak için uygun koşula sahipti. Ancak yine de bulunan mekânların özel mülke ait olabileceği hususu da göz ardı edilmemelidir. Küçük kare planlı, tabanı tuğla döşeli ve içi dışı sıvalı olan bu yapıda saklanan ürünler; içi su ile doldurulup üzeri de olasılıkla hasır veya benzeri bir malzeme ile kapatılarak oluşturulan serin ortamda her zaman taze tutuluyor olmalıdır.

Vestibulum'da yapılan karelajların her birinde ulaşılan ortak sonuçlardan bir tanesi, yapının ilk kullanım evresini temsil eden heykellerin, bazilikanın bütünüyle Erken Bizans Dönemi'ni takiben kiliseye çevrilmesi neticesinde yavaş yavaş kendi konumlarını kaybetmesi durumudur. Anıtsal binanın heykeltıraşlık tasvir programının, Hristiyanlıkla birlikte önemini yitirdiği dahası *Vestibulum*'un esas işlevini kaybederek, bu mekânın ayrıcalıklı dinî sınıfa tahsis edildiği savlanabilir. İç mekânda gereksinimler doğrultusunda kompartımanlara ayrılarak birçok çekirdek bölme oluşturulduğu yine dikkate değer bulgulardandır. İrili ufaklı moloz taşlarla, yer yer heykel parçalarının da dolgusunda kullanıldığı duvarlar mevcuttur. Çoğunlukla devşirme materyaller yardımıyla ve belli belirsiz amorf keramik parçalarının katkı malzemesi olarak harçla birlikte karıldığı tutucu dolgu, duvarların şekillendirilmesinde rol oynamıştır. Tarifi yapılan duvar bölmeleri, izlenen mekânsal analiz tekniklerinin sunduğu yaklaşımlar doğrultusunda MS 12. yüzyıl manastırlarından bilinen yaşam alanlarını andırmaktadır. Bu doğrultuda *Vestibulum*'un Orta Bizans Dönemi sonlarına doğru dönüştürülmüş olabileceği varsayımından hareketle buranın barınak, misafir ağırlama, tefekkür hücreleri, el yazmalarının saklandığı kısımlar, revir, yemekhane, kiler, depo ve benzeri fonksiyonel birimlerden birkaçına ev sahipliği yaptığı öne sürülebilir[32].

Aspendos'ta tespit edilen amphoraların form özellikleri dikkate alındığında Günsenin tipolojisiyle ilişkili oldukları anlaşılmaktadır. Değerlendirmeye alınan 10 örnekten beşi *Günsenin Tip VII*, üçü *Günsenin Tip III* ve biri *Günsenin Tip V* başlığı altında değerlendirilen amphoralarla eşleşmektedir. Bu tip amphoların, Akdeniz ve Karadeniz pazarında 11. yüzyılın sonu ile 13. yüzyılın başları arasında oldukça popüler olduğu, farklı merkezlerdeki buluntularla ortaya konmuştur. Depolama biriminde bulunan ve büyük olasılıkla zamanında içinde şarap muhafaza

31 Günsenin 2018, 108-109.

32 Ana hatlarıyla manastırlar hakkında bk. Kingsley 1987, 30-35; Mullet 2006, b.a.

edilen ticari amphoraların, diğer merkezlerde tespit edilen örnekleri ve tarihleri ile olan çapraz tarihlemede MS 12. yüzyıl ortası ve ikinci yarısına tarihlenmeleri en doğrusu gibi gözükmektedir. Anılan ticari amphoraların paralel örneklerine yakın ve deniz aşırı antik kentler ile tespit edilen birtakım batıklarda rastlamak mümkündür. Bununla birlikte, kontekste bağlı kazı çalışmalarının özenle yürütülüp, bilimsel monografilere dönüştürüldüğü iki merkez ön plana çıkar. Demre-Myra Aziz Nikolaos ve İstanbul Saraçhane'de gerçekleştirilen kazılar neticesinde, burada değerlendirilen amphoraların, form ve hamur ilişkileri bakımından elimizdeki materyalle uyum gösterdiğini söyleyebiliriz. Söz konusu alanlardaki kontekst verileriyle, tanıtımı yapılan Depolama Birimi'ndeki arkeolojik depozit verileri irdelendiğinde yakın ve daraltılmış tarihlemeler yapabilmek mümkün olabilmektedir. Böylelikle Aspendos'un Akdeniz Havzası'ndaki varlığının yanı sıra dönemin Doğu Roma başkenti olan Konstantinopolis'e kadar uzanan bölgesel hat kapsamında kurduğu ekonomik bağın da izleri açığa çıkar. Her zaman ticari ve siyasi ağlar içinde yer alan bir kent olan Aspendos, anlaşılan bu dönemde de bu kimliğini sürdürmüştür.

Teşekkür

Aspendos Projesi, T.C. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Veli Köse tarafından 2008 yılında başlatılmış olup, 2021 sonuna kadar başkanlığı altında sürdürülmüştür. İlk etapta 2008-2011 yılları arasında sistematik yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiş; bu saha araştırmalarının akabinde, 2011 tarihi itibarıyla Antalya Müzesi Müdürlüğü denetiminde ve Veli Köse'nin bilimsel danışmanlığında ilk defa arkeolojik kazılara başlanılmıştır. Esas kazı ve araştırma periyodu, 30/09/2013 tarih ve 2013/5387 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 2014 sezonuyla hayata geçirilmiştir. 21/02/2019 tarihi ve 785 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararı neticesinde ise Cumhurbaşkanlığı Kararı Kazılar arasındaki yerini almıştır. 2020 senesiyle birlikte, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu ile Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü arasındaki iş birliği çerçevesinde imzalanan "Arkeolojik Kazıların Yıl Boyu Desteklenmesi Protokolü" ile ikinci grupta 12 aylık kazı statüsüne alınan proje, T.C. Ankara Üniversitesi adına, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı desteklerinin yanı sıra AYK Türk Tarih Kurumu Başkanlığı'nın anlamlı katkıları sayesinde yol alabilmiştir. Bu doğrultuda desteğini esirgemeyen, izinleriyle söz konusu çalışmalara imkân sağlayan tüm kamu kurum ve kuruluşlarına; tüzel veya tekil finansman ya da ayni destek veren bütün dostlarımıza içten bir teşekkürü borç biliriz.

Özverili ve üstün gayretleriyle *V3* kazılarını büyük bir hassasiyetle sürdüren ekip üyelerimiz; Aspendos Kazısı TTK Uzmanı, Arkeolog Cansu Yıldırım başta olmak üzere; Arkeolog Bedirhan Bayram, Yiğit Alp Akyüz ve Atilla Turgut'la birlikte diğer tüm öğrencilerimize teşekkürlerimizi sunarız.

KATALOG

Katalog Numarası **:** 1

Levha/Çizim Numarası **:** 1/1

Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.26

Buluntu Adı **:** Amphora

Buluntu Yeri **:** Vestibulum

Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü

Ölçüler **: AÇ:** 4,8 cm **OÇ:** 11,5 cm **Y**: 34,5 cm

Tanım: Parçaların yapıştırılmasıyla kısmen tamamlanmıştır. Tam profil. Kırmızımsı sarı hamuru (5 YR 6/6), kireç, mika, mineral katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Dış yüzeyi hamurunun renginde, mat ve pürüzlüdür. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Katalog Numarası **:** 2

Levha/Çizim Numarası **:** 1/2

Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.34

Buluntu Adı **:** Amphora

Buluntu Yeri **:** Vestibulum

Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü

Ölçüler **: OÇ:** 12 cm **Y**: 28,5 cm

Tanım: Parçaların yapıştırılmasıyla boyun bölümüne kadar gövdesi ve kaidesi tamamlanmıştır. Kırmızı hamuru (2.5 YR 5/6) kireç, mika, mineral katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) astarlı dış yüzeyi, mat ve pürüzlüdür. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Katalog Numarası **:** 3

Levha/Çizim Numarası **:** 1/3

Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.33

Buluntu Adı **:** Amphora

Buluntu Yeri **:** Vestibulum

Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü

Ölçüler **: AÇ:** 5 cm **OÇ:** 12,5 cm **Y**: 18,8 cm

Tanım: Parçaların yapıştırılmasıyla omuz altına kadar üst bölümü kısmen tamamlanmıştır. Kırmızımsı sarı hamuru (5 YR 6/6) kireç, mika, mineral katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6) astarlı dış yüzeyi, mat ve pürüzlüdür. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Katalog Numarası **:** 4

Levha/Çizim Numarası **:** 1/4

Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.24

Buluntu Adı **:** Amphora

Buluntu Yeri **:** Vestibulum

Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü

Ölçüler **: AÇ:** 4,8 cm **Y**: 5 cm

Tanım: Parçaların yapıştırılmasıyla ağız bölümü ve kulpları kısmen tamamlanmıştır. Kırmızımsı sarı hamuru (5 YR 7/6) kireç, mika, mineral katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Yüzeyi, hamurunun renginde, mat ve pürüzlüdür. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Katalog Numarası **:** 5

Levha/Çizim Numarası **:** 1/5

Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.31

Buluntu Adı **:** Amphora

Buluntu Yeri **:** Vestibulum

Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü

Ölçüler **: Y**: 18 cm

Tanım: Parçaların yapıştırılmasıyla gövdenin alt bölümü kısmen tamamlanmıştır. Kırmızımsı sarı hamuru (7.5 YR 7/6) kireç, mika, mineral katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Pembe astarlı (7.5 YR 7/4) dış yüzeyi, mat ve pürüzlüdür. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Katalog Numarası **:** 6

Levha/Çizim Numarası **:** 1/5

Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.32

Buluntu Adı **:** Amphora

Buluntu Yeri **:** Vestibulum

Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü

Ölçüler **: AÇ:** 5,5 cm **Y**: 18 cm

Tanım: Parçaların yapıştırılmasıyla ağız kenarı, omuz ve kulpları kısmen tamamlanmıştır. Kırmızımsı sarı hamuru (5 YR 6/6) kireç, mika, mineral katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Kırmızımsı sarı astarlı (5 YR 7/6) dış yüzeyi, mat ve pürüzlüdür. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır. Omzu üzerine, kazımayla graffiti, sağ kulbu üzerine ise "X" işareti yapılmıştır.

Katalog Numarası **:** 7
Levha/Çizim Numarası **:** 2/7
Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.28
Buluntu Adı **:** Amphora
Buluntu Yeri **:** Vestibulum
Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü
Ölçüler **: AÇ:** 6,7 cm **Y**: 22 cm

Tanım: Parçaların yapıştırılmasıyla ağız kenarı, boyun ve kulpları tamamlanmıştır. Kırmızımsı kahverengi hamuru (5 YR 5/4) kireç, mika, mineral, yoğun saman katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Çok soluk kahverengi astarlı (5 YR 7/6) dış yüzeyi, mat ve pürüzlüdür. Yüzeyde saman katkılarının yanması sonucu oluşan boşluklar vardır. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Katalog Numarası **:** 8
Levha/Çizim Numarası **:** 2/8
Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.27
Buluntu Adı **:** Amphora
Buluntu Yeri **:** Vestibulum
Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü
Ölçüler **: AÇ:** Yaklaşık 8 cm **Y**: 17,8 cm

Tanım: Parçaların yapıştırılmasıyla boyun, omuz ve kulpları kısmen tamamlanmıştır. Kırmızı hamuru (2.5 YR 5/8) kireç, mika, mineral, yoğun saman katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Çok soluk kahverengi astarlı (10 YR 7/3) dış yüzeyi, mat ve pürüzlüdür. Boynun bir yüzünde kazımayla graffiti, diğer yüzüne kırmızı boya ile ☿ işareti yapılmıştır. Yüzeyde saman katkılarının yanması sonucu oluşan boşluklar vardır. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Katalog Numarası **:** 9
Levha/Çizim Numarası **:** 2/9
Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.29
Buluntu Adı **:** Amphora
Buluntu Yeri **:** Vestibulum
Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü
Ölçüler **: AÇ:** 7,3 cm **Y**: 19 cm

Tanım: Ağız, boyun, omuz ve kulp parçası olarak ele geçmiştir. Kırmızı hamuru (2.5 YR 5/6) kireç, mika, mineral, yoğun saman katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Pembe astarlı (5 YR 7/3) dış yüzeyi, mat ve pürüzlüdür. Yüzeyde saman katkılarının yanması sonucu oluşan boşluklar vardır. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Katalog Numarası **:** 10

Levha/Çizim Numarası **:** 2/10

Buluntu Numarası **:** A.20.V3.L3.PT.31

Buluntu Adı **:** Amphora

Buluntu Yeri **:** Vestibulum

Buluntu Konumu **:** Depolama birimi, taban üstü

Ölçüler **: AÇ:** 7 cm **Y**: 10 cm

Tanım: Ağız, boyun, omuz ve kulp parçası olarak ele geçmiştir. Kırmızımsı sarı hamuru (5 YR 6/6) kireç, mika, mineral, yoğun taşçık katkılı, ince kumlu, sık dokulu ve serttir. Kırmızımsı sarı astarlı (5 YR 7/3) dış yüzeyi, mat ve pürüzlüdür. Çark yapımıdır, iyi fırınlanmıştır.

Yazar Katkıları/Writer Contributions

Çalışmanın Tasarlanması/ Planning of the Study	Yazar/Author-1 (%30) - Yazar/Author-2 (%30) Yazar/Author-3 (%20) - Yazar/Author-4 (%20)
Veri Toplanması/Collecting Data	Yazar/Author-1 (%30) - Yazar/Author-2 (%30) Yazar/Author-3 (%20) - Yazar/Author-4 (%20)
Veri Analizi/Data Analysis	Yazar/Author-1 (%30) - Yazar/Author-2 (%30) Yazar/Author-3 (%20) - Yazar/Author-4 (%20)
Makalenin Yazımı/Writing the Article	Yazar/Author-1 (%30) - Yazar/Author-2 (%30) Yazar/Author-3 (%20) - Yazar/Author-4 (%20)
Makale Gönderimi ve Revizyonu/ Submission of the Article and Revisions	Yazar/Author-1 (%30) - Yazar/Author-2 (%30) Yazar/Author-3 (%20) - Yazar/Author-4 (%20)

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir / The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest.

ETİK BEYAN/ETHICAL STATEMENT

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur./It is declared that scientific and ethical principles were complied with during the preparation of this study and all the works referred are mentioned in the bibliography.

KAYNAKLAR

Aslan-Orhan 2018

Aslan, E.-Orhan, U., "Kekova Adası Arkeolojik Yüzey/Sualtı Araştırması 2017-2018", *TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi,* 10, 99-115.

Ballance 1994

Ballance, M., "The Roman Basilica at Aspendos, 1956 and 1992", *AST,* 11, 453-464.

Barnea 1967

Barnea, I., "Ceramica de import", *Dinogetia I. Asezarea feudală timpurie de la Bisericuta-Garvăn*, Bucuresti, 229-276.

Boëthius-Ward-Perkins 1970

Boëthius, A.-Ward-Perkins, J. B., *Etruscan and Roman Architecture*, Harmondsworth.

Böhlendorf Arslan 2004

Böhlendorf Arslan, B., *Glasierte byzantinische Keramik aus der Türkei I-III*, İstanbul.

Cavalier-Descat-des Courtils 2012

Cavelier, L.-Descat, R.-des Courtils, J., *Basiliques et agoras de Grèce et d'Asie mineure*, Bordeaux.

Collins 2012

Collins, C. A., *Amphorae Graffiti from the Byzantine shipwreck at Novy Svet*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Texas A&M University, Texas.

Crema 1959

Crema, L., "L'Architettura Romana", *Enciclopedia Classica,* III: Archeologia e Storia dell'Arte Classica, Vol. XII tomo I Torino, 167-171, 370-375, 515-521.

Cüppers 1961

Cüppers, H., "Getreidemagazin am Forum in Aspendos", *BJb,* 161, 25-35.

Çaylak Türker 2009

Çaylak Türker, A., *Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Bizans Dönemi Sırsız Seramikleri = Byzantine Unglazed Pottery of Saint Nicholas Church at Demre-Myra,* Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, İstanbul.

Darrouzés 1981

Notitiae: Notitiae episcopatuum Ecclesiae Constantinopolitanae, texte critique, introduetion et notes par Jean Darrouzés, ed. J. Darrouzès, Institut Franca is d'Etudes Byzantin 1, Paris.

Flemming 1964

Flemming, B., *Landschaftsgeschichte von Pamphylien, Pisidien und Lykien im Spätmittelalter*, Wiesbaden.

Fletcher 1963

Fletcher, B., *A History of Architecture*, Houston.

Foss 1996

Foss, C., *The Cities of Pamphylia in the Byzantine Age*, Hampshire.

Fossel Peschl 1982

Fossel Peschl, E. A., *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos*, Graz.

Ginouvès 1994

Ginouvès, R., "Aux origines de la Basilique", *Tranquillitas. Mélanges en l'honneur de Tran Tam Tinh*, Québec, 207-216.

Gros 1994

Gros, P., "Basilica", *EAA*, 612-616.

Gros 1996

Gros, P., *L'Architecture Romaine I. Les Monuments publics*, Paris.

Günsenin 1990

Günsenin, N., "*Les Amphores byzantines (10è-13è siècles): typologie, production, circulation, d'après les collections turques*", (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne, Paris.

Günsenin 2018

Günsenin, N., "La typologie des amphores günsenin. Une mise au point nouvelle", *Anatolia Antiqua,* 26, 89-124.

Hayes 1992

Hayes, J. W., *Excavations at Saraçhane in Istanbul. 2: The Pottery*, Princeton.

Hellenkemper-Hild 2004

Hellenkemper, H.-Hild, F., *Tabula Imperii Byzantini 8: Lykien und Pamphylien*, Wien.

Honigmann 1939

Synekdemos: Le Synekdèmos d'Hiéroklès et l'opuscule géographique de Georges de Chypre, ed. E. Honigmann, Éditions de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves, Bruxelles.

Kingsley 1987

Kingsley, K., "Monastery", *The Encyclopedia of Religion,* I-XVI, New York, 30-35.

Köse 2010

Köse, V., "Aspendos Yüzey Araştırması Projesi 2008 Yılı Birinci Sezon Çalışmaları", *27. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* C 1, 373-394.

Köse 2011a

Köse, V., "Aspendos Projesi: Aspendos Antik Kenti 2009 Sezonu Çalışmaları", *28. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* C 3, 353-370.

Köse 2011b

Köse, V., "Aspendos Yüzey Araştırmaları = Surveys in Aspendos", *ANMED,* 9, 142-148.

Köse 2012a

Köse, V., "Aspendos Yüzey Araştırmaları 2010 Sezonu Çalışmaları", *29. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* C 3, 251-267.

Köse 2012b

Köse, V., "Aspendos Yüzey Araştırmaları 2011 = Surveys in Aspendos 2011", *ANMED,* 10, 125-130.

Lanckoroński 1890

Lanckoroński, K. G., *Städte Pamphyliens und Pisidiens*, Wien.

Lauter 1970

Lauter, H., "Die hellenistische Agora von Aspendos", *BJb,* 170, 77-101.

MacDonald 1986

MacDonald, W. L., *The Architecture of the Roman Empire II. An Urban Appraisal*, New Haven & London.

Megaw 1968

Megaw, A. H. S., "Zeuxippus Ware", *BSA,* 63,67-88.

Meineke 1958

Stephans von Byzanz: Ethnika, ed. A. Meineke, Akademische Druck-U. Verlogsan Stalt, Granz.

Mimaroğlu 2013

Mimaroğlu, S., "Kadıkalesi/Anaia Geç Bizans Dönemi Ticari Amphoraları=Late Byzantine Commercial Amphorae in Kadıkalesi/Anaia", *Bizanslı Ustalar-Latin Patronlar=Byzantine Craftsmen-Latin Patrons*, İstanbul, 113-227.

Mitchell 1995

Mitchell, S., *Cremna in Pisidia: an Ancient City in Peace and in War*, London.

Mullet 2007

Mullet, M., *Founders and Refounders of Byzantine Monasteries*, Belfast.

Müller 1937

Müller, V., "The Roman Basilica", *AJA,* 41, 250-261.

Nünnerich Asmus 1994

Nünnerich Asmus, A., *Basilika und Portikus die Architektur der Säulenhallen als Ausdruck gewandelter Urbanität in später Republik und früher Kaiserzeit*, Köln.

Ohr 1975

Ohr, K., "Die Form der Basilika bei Vitruv", *BJb,* 175, 113-127.

Özgür 1993

Özgür, E., "Aspendos Örenyeri 1991 Yılı Kazı Onarım ve Çevre Düzenleme Çalışmaları", *III. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, 251-261.

Öztaner 2006

Öztaner, S. H., *Menderes Magnesiası Bazilikası (Haçayak, Kemer, Sütun Sistemleri)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öztaner 2012

Öztaner, S. H., "Menderes Magnesiası Çarşı Bazilikası", *Anatolia,* 31, 123-152.

Öztaner 2016

Öztaner, S. H., "La basilique civile de Nysa du Méandre", *Anatolia Antiqua,* 24, 311-320.

Öztaner-Çizmeli Öğün 2017

Öztaner, S. H.-Çizmeli Öğün, Z., "The Kaunos Civil Basilica", *Basileus. 50. Yılında Kaunos/kbid. Memet Cengiz IŞIK'a Armağan=Basileus. 50th Anniversary of Caunus/kbid. Festschrift für Memet Cengiz IŞIK*, Ankara, 315-325.

Rott 1908

Rott, H., *Kleinasiatische Denkmäler aus Pisidien, Pamphylien, Kappadokien und Lykien*, Leipzig.

Sear 1982

Sear, F., *Roman Architecture*, London.

Stinson 2008

Stinson, P., "The Civil Basilica: Urban Context, Design, and Significance", *Aphrodisias Papers 4. New Research on the City and Its Monuments*, Portsmouth, 79-106.

Stinson 2016

Stinson, P., *Aphrodisias VII. The Civil Basilica*, Wiesbaden.

VITRUVIUS

De Architectura. Vitruvius, Ten Books on Architecture, çev. I. D. Rowland-T. N. Howe-M. Dewar, Cambridge&New York.

Ward Perkins-Ballance-Rott 1958

Ward Perkins, J. B.-Ballance, M.-Rott, H., "The Caesareum at Cyrene and the Basilica at Cremna", *BSR,* 26, 137-194.

Waksman-Skartsis-Kontogiannis vd. 2018

Waksman, S. Y.-Skartsis, S.-Kontogiannis, N. D.-Todorova, E. P.-Vaxsevanis, G., "Investigating the Origins of Two Main Types of Middle and Late Byzantine Amphorae", *JASc,* 21, 1111-1121.

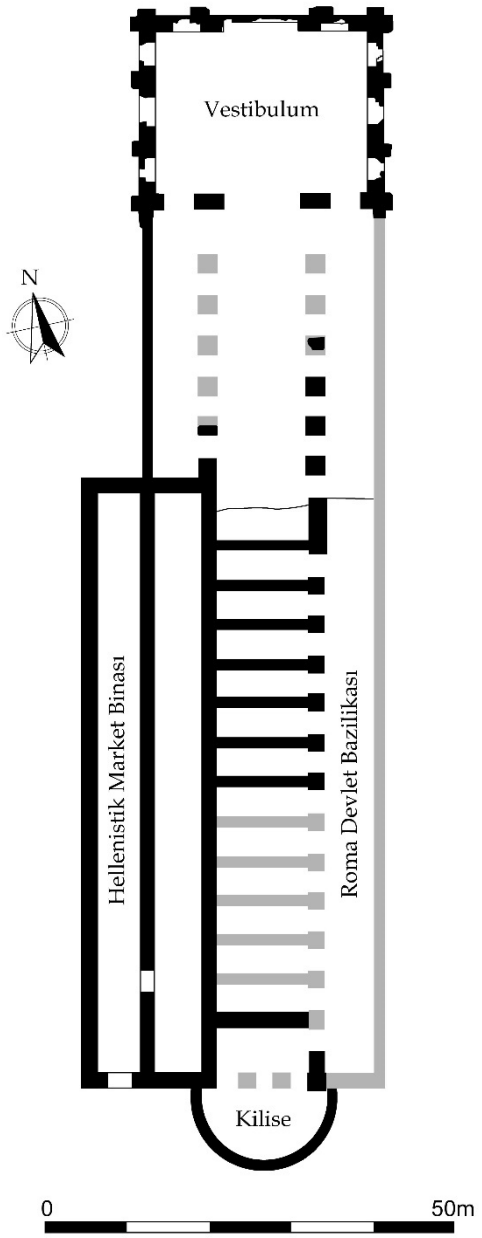
Welch 2003

Welch, K., "A New View of the Origins of the Basilica: the Atrium Regium, Graecostasis, and Roman Diplomacy", *JRA,* 16, 5-34.

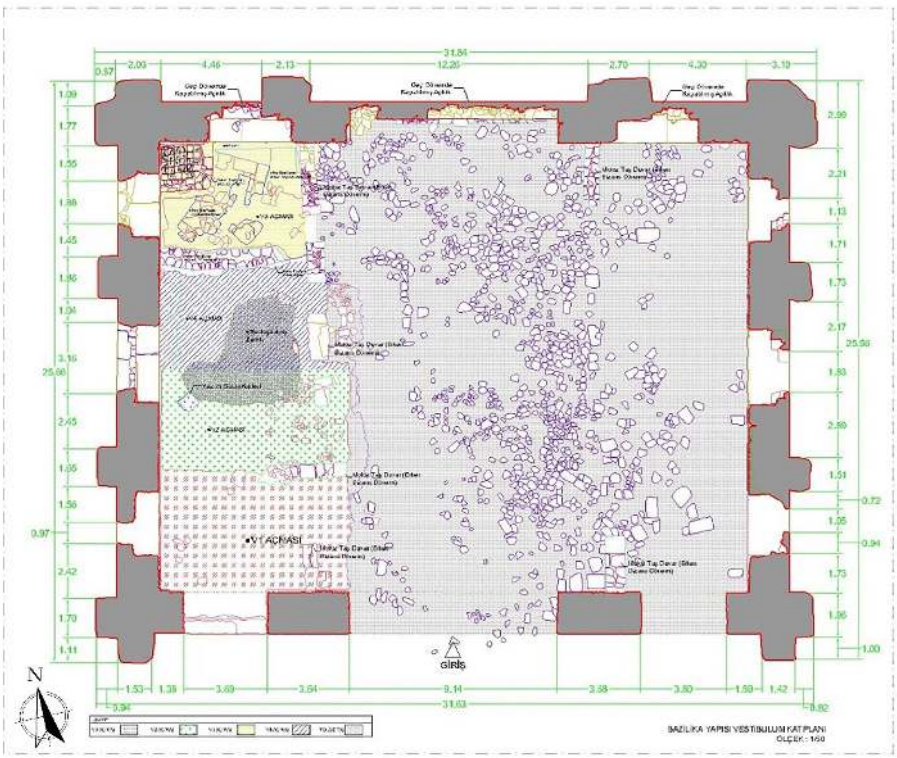
Zmaić Kralj 2017

Zmaić Kralj, V., "Byzantine maritime trade based on underwater archaeological finds of the eastern Adriatic", *Skyllis,* 17/1, 46-61.

EKLER

Resim 1. Roma Bazilikası'nın Helenistik Market Binası ve Geç Antik Dönem Kilisesi ile Birlikte Şematik Yer Planı

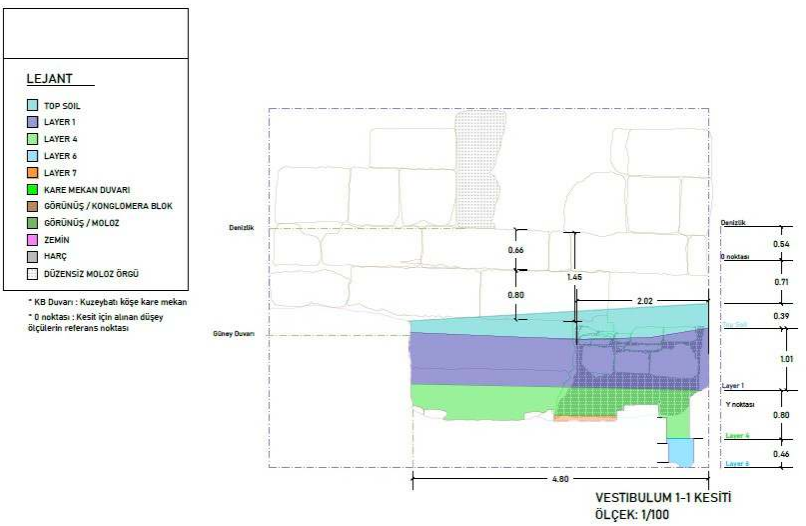
Resim 2. Vestibulum Kat Planı

Resim 3. V3 Açması'nın Kazı Öncesi Görünümü

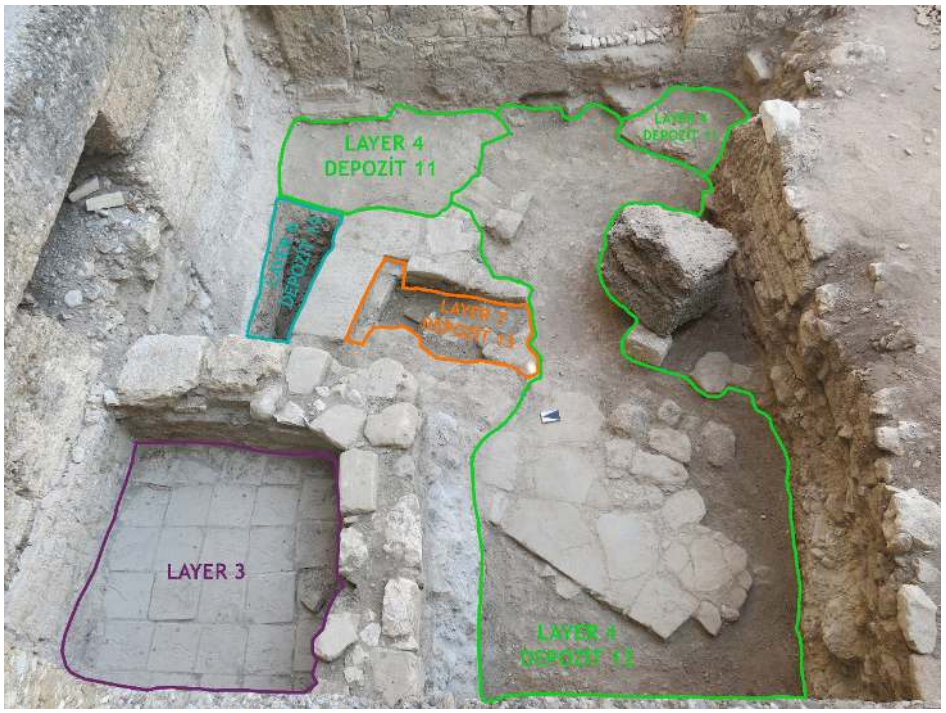
Resim 4. V3 Kuzey Cephe Orthografik Fotoğrafı

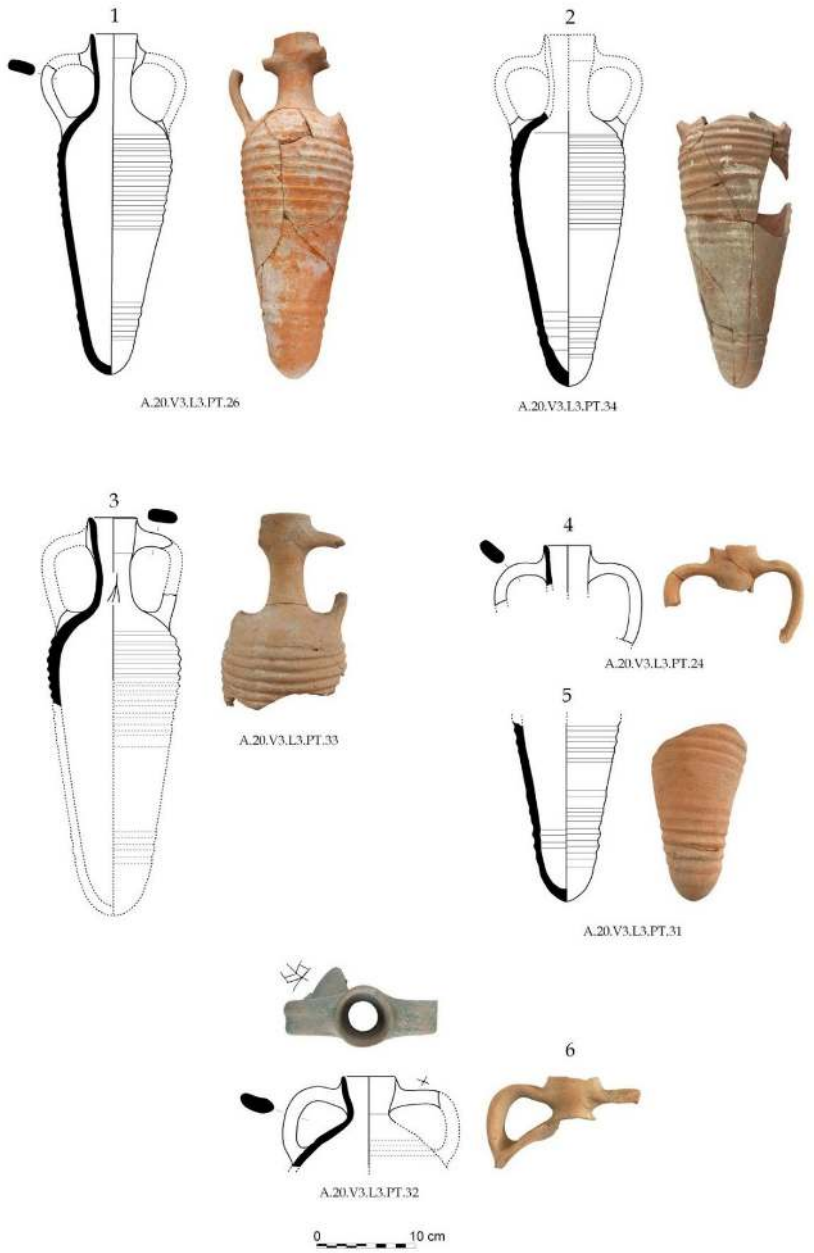
Resim 5. V3 Açması 1-1 (Batı) Kesit Çizimi

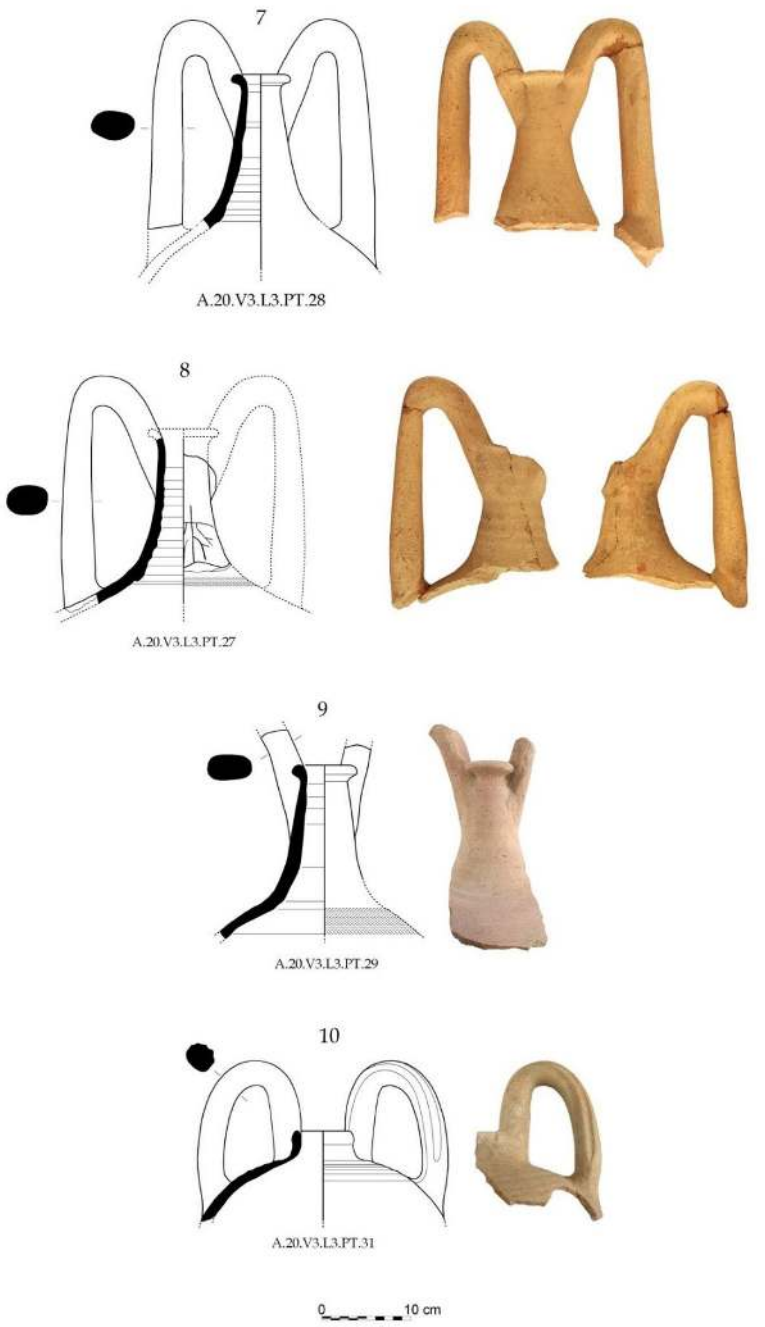
Resim 6. V3 Açması'ndaki Depolama Birimi'nin Kazı Esnasındaki Durumu

Resim 7. V3 Açması'nın Kazı Çalışmaları Sonundaki Tabaka ve Depozit Görünümü

Resim 8. Depolama Birimi'nde Bulunan Amphora Tip 1 Tip 1a Örneklerinin Çizim ve Fotoğrafları

Resim 9. Depolama Birimi'nde Bulunan Amphora Tip 2 ve 3 Örneklerinin Çizim ve Fotoğrafları

Höyük yayın ilkeleri ve başvuru şartları için lütfen okutunuz.
Please scan the code to see the Editorial Principles and Application Requirements of Höyük.

